

Hanna Sarkkinen vas ym.

Kirjallinen kysymys virallisesta anteeksipyyntöstä pakkosteriloinnin uhreille

Eduskunnan puhemiehelle

Suomessa pakkosteriloitiin 1930—1960-luvuilla köyhiä, kehitysvammaisia, mielisairaita, epileptikoita, romaneja, yksinhuoltajia, kuuroja ja seksuaalisesti liian halukkaina pidettyjä ihmisiä. Arviolta ainakin yli 12 000 ihmistä joutui rotuhygieniaan tähtäävän politiikan uhriksi. Suurin osa heistä on naisia. Luku sisältää myös heidät, jotka ovat saaneet abortin sillä ehdolla, että suostuivat steriloitaviksi.

Vuonna 1935 voimaan tullut sterilointilaki antoi Lääkintöhallitukselle oikeuden määrätä ihmisen pakkosteriloitavaksi esimerkiksi vajaamielisyyden tai mielisairauden takia. Vuonna 1950 tuli voimaan uusi laki, jossa valitusoikeus poistettiin ja oikeus sterilointialoitteen tekemiseen annettiin kaikille valtion tai kunnan palveluksessa oleville lääkäreille. Lisäksi mahdollisuutta vapaaehtoiseen sterilisaatioon laajennettiin. Monet tosiasialliset pakkosterilisaatiot tehtiin todennäköisesti näennäisesti ihmisen omasta tahdosta.

Vuoden 1950 lakimuutoksen seurauksena pakkosterilointien määrä lähti voimakkaaseen nousuun. Pakkosterilointiin joutui jopa köyhäinapuun turvautuneita avioliiton ulkopuolella raskaaksi tulleita yksinhuoltajaitejä, joita pidettiin taakkana valtion sosiaaliturvalle.

Suomen valtion virallisen politiikan seurauksena pakkosteriloiduilta ihmisiltä ei ole koskaan pyydetty virallisesti anteeksi. Heitä on yhä elossa, sillä pakkosteriloinnin uhrit olivat yleensä nuoria ja pakkosteriloinnit lopetettiin vasta vuonna 1970 voimaan tulleen uuden lain myötä.

Uudessa hallitusohjelmassa korostetaan ihmisoikeuksia ja seksuaalioikeuksia. Esimerkiksi translakia aiotaan muuttaa niin, että transihmisen, joka haluaa vahvistaa juridisen sukupuolensa, ei enää tarvitse todistaa lisääntymiskyvyttömyyttään. Tämä on merkittävä askel eteenpäin ihmisoi-
keuksien ja kehollisen itsemääräämisoikeuden vahvistamisen kannalta. Lisäksi valtioneuvosto aikoo käynnistää valtiollisen sovintoprosessin kuuroihin kohdistuneista oikeudenloukkauksista Suomen historiassa. Kuurot olivat yksi väestöryhmä, johon myös pakkosteriloinnit kohdistuivat.

Kansainvälisesti vertaillen Suomi oli rotuhygienia-ajatteluun perustuvan sterilointipolitiikan eturintamassa Yhdysvaltojen, Sveitsin, Saksan ja muiden Pohjoismaiden kanssa. Esimerkiksi Ruotsi esitti anteeksipyyntöä pakkosterilisaation uhreille jo vuonna 1999. On erittäin tärkeää, että myös Suomi ottaa vahvan roolin menneiden, valtiolähtöisten ihmisoikeusloukkauksien tunnustamisessa.

Kirjallinen kysymys KK 32/2019 vp

Lisääntymiskyvyn vieminen ihmiseltä väkisellä on äärimmäinen oikeudenloukkaus, joka riistää häneltä oikeuden ja mahdollisuuden perheen perustamiseen ja joka voi pahimmillaan haavoittaa ihmistä loppuiäksi.

Suomessa on edelleen elossa olevia ihmisiä, jotka kärsivät kohdalleen osuneesta pakkosteriloinnista. Suomen valtion 1930—1960-luvuilla harjoittama rotuhygieniaan perustuva pakkosterilointipolitiikka on häpeällinen vaihe Suomen historiassa, ja valtioneuvoston tulisi harkita virallista anteeksipyyntöä tämän politiikan uhriksi joutuneilta.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Voiko valtioneuvosto aloittaa sovintoprosessin pakkosteriloinnin uhriksi joutuneiden osalta ja esittää virallisen anteeksipyyntöön pakkosteriloiduille?

Helsingissä 27.6.2019

Hanna Sarkkinen vas
Saara-Sofia Sirén kok
Satu Hassi vihr